

SPRAWOZDANIE

Z REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY ZA 2024 ROK

Zakres przedmiotowy oraz założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177), określa:

- zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków,
- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zadania w zakresie postępowania adopcyjnego

Założeniem podstawowym ustawy jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, zwłaszcza jeśli ma ona trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Chodzi o zapewnienie pomocy, która wyeliminuje groźbę odebrania dziecka z rodziny lub, w szczególnych sytuacjach, szybki powrót do rodziny po okresowym pobycie poza nią.

Kierując się tą ideą, w przepisach ustawowych duży nacisk położono na działania profilaktyczne, pomagające rodzinie w prawidłowym funkcjonowaniu i zapobiegające powstawaniu patologii.

Profilaktyka rodzinna jest realizowana przede wszystkim przez gminne i powiatowe instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny i jest w głównej mierze skierowana do rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą domową, ubogich i zagrożonych ubóstwem. Obejmuje również spokrewnione rodziny zastępcze, a także usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.

Istotne znaczenie ma tutaj praca z rodziną, prowadzona m.in. w formie wsparcia asystenta rodziny, konsultacji i specjalistycznego poradnictwa, pomocy prawnej w zakresie prawa rodzinnego, mediacji i terapii rodzinnej oraz organizowania grup wsparcia dla rodziców.

Rada Gminy Puszcza Mariańska uchwałą nr XV/84/2011 z dnia 29 grudnia 2011 roku, wyznaczyła Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Puszczy Mariańskiej jako podmiot właściwy do realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania gminy z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Zadania własne gminy z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej ujęte zostały w art. 176 ustawy, cyt.:

„Do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

4) finansowanie:

- a) (uchylona),
- b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy (...), ponoszonych przez rodziny wspierające;

5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego (...);

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;

8) (uchylony).

Ponadto ustawodawca określił zakres przedmiotowy wsparcia, jakiego należy udzielić rodzinie doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Mówi o tym art. 8 ustawy:

„1. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;*
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;*
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;*
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;*
- 5) pomocy w integracji rodziny;*
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;*
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.*

2. Wsparcie rodziny jest prowadzone w formie:

- 1) pracy z rodziną;*
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka”.*

Formy pracy, jakie mogą być prowadzone w stosunku do rodziny doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych ujęte zostały w art. 10 ust. 3 przedmiotowej ustawy:

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;*
- 2) terapii i mediacji;*
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;*
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;*
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.*

Zadania z obszaru wspierania rodziny realizowane przez Ośrodek

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023 – 2025 dla Gminy Puszcza Mariańska został przyjęty do realizacji Uchwałą Nr LII/314/2023 Rady Gminy w Puszczy Mariańskiej z dnia 24 maja 2023 r.

Celem głównym Programu jest „*Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania*”

W roku 2024 Ośrodek zatrudniał 1 asystenta rodziny na umowę o pracę w wymiarze 1/2 etatu w okresie od stycznia do września, a od października do grudnia w wymiarze 1/1 etatu, który posiadał stosowne kwalifikacje określone w art. 12 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Osoba zatrudniona jako asystent rodziny nie łączyła swych zadań z wykonywaniem pracy socjalnej czy prowadzeniem postępowań w ramach świadczeń rodzinnych czy świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Asystent w roku objętym sprawozdaniem pracował w różnym okresie z 10 rodzinami, które wychowywały 23 małoletnich dzieci. Dziewięciu rodzinom asystent został przydzielony na wniosek pracownika socjalnego, po wcześniejszym wyrażeniu zgody przez rodzinę. Jedna rodzina została zobowiązana przez sąd do pracy z asystentem rodziny.

Główne problemy z jakimi borykały się rodziny objęte opieką i wsparciem asystenta rodziny:

- bardzo niskie i niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze,
- brak realizacji przez dzieci obowiązku szkolnego,
- brak zdiagnozowania dzieci pod kątem zaburzeń zachowania, trudności szkolnych,
- brak stałego zatrudnienia u rodziców dzieci,
- kryzysy rodzinne,
- samotne rodzicielstwo,
- uzależnienie od alkoholu, przemoc w rodzinie,
- problemy szkolne dzieci i młodzieży,
- trudności finansowe rodzin.

Rola asystenta rodziny w udzielaniu wsparcia ww. rodzinom polegała m.in. na:

- opracowaniu i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, a także dokonywaniu okresowej oceny sytuacji rodziny,
- udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi,
- wspieraniu aktywności społecznej rodzin,
- motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielaniu pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- udzielaniu wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- prowadzeniu indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- prowadzeniu działań zaradczych w sytuacjach kryzysowych,
- reprezentowaniu interesów rodziny w instytucjach publicznych, placówkach.

W 2024 roku asystent zakończył pracę z 2 rodzinami w tym:

- z 1 rodziną ze względu na osiągnięcie celów,
- z 1 rodziną ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę.

Dane dotyczące rodzin:

Liczba rodzin	10
Liczba rodzin, z którymi rozpoczęto współpracę w roku 2024	4
Liczba rodzin, z którymi asystent współpracuje powyżej roku	5
Rodziny pełne	6
Rodziny niepełne	4
Ilość osób z problemem alkoholowym	6
Liczba rodzin, w których została wszczęta procedura niebieskie karty	0
Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora	4
Liczba rodzin, które skorzystały z pomocy w formie poradnictwa psychologicznego	4
Liczba rodzin, które odmówiły współpracy z asystentem	0
Ilość rodzin, w których zakończono współpracę	2

Wspieranie rodziny, w ramach asystenta rodziny jest procesem długotrwałym, dającym bardzo trudne osiągalne i wymierne efekty działania, powodującym doprowadzenie rodziny do istotnych zmian postępowania członków rodziny i ich sytuacji życiowej, niwelowania destruktywnych zachowań członków rodziny samodzielności w realizowaniu spraw rodzinnych, podniesieniu jakości życia członków rodziny.

Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina zobowiązana jest do współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Puszczy Mariańskiej współfinansował pobyt dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej po dniu 31 grudnia 2011 roku. Odpłatność pokrywano za pobyt w pieczy zastępczej za 27 dzieci w tym za:

- 3 dzieci - 10% odpłatności,
- 7 dzieci - 30% odpłatności,
- 17 dzieci - 50% odpłatności.

Za pobyt w pieczy zastępczej 27 dzieci Ośrodek Pomocy Społecznej w Puszczy Mariańskiej w 2024 roku poniósł koszt w łącznej wysokości 332 554,43 zł.

W roku 2024 pracownicy socjalni i asystent rodziny wzięli udział w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie w 11 posiedzeniach w sprawie oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

W roku 2024 dwoje dzieci opuściło pieczę zastępczą i powróciło do rodziny biologicznej.

Potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny

Obowiązująca od 1 stycznia 2012 r. ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakładając na gminę nowe zadania nałożyła jednocześnie obowiązek finansowania realizacji tych

zadań w znacznym zakresie. W ustawie przewidziano wprowadzenie mechanizmu wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego środkami z budżetu państwa, jednakże z roku na rok są one coraz bardziej ograniczane. Mając na uwadze powyższe większość realizowanych działań gmina będzie musiała finansować we własnym zakresie, zabezpieczając na ten cel środki w budżecie.

Rok 2025 i kolejne będą kontynuacją prowadzonych działań w zakresie tworzenia systemu opieki oraz pomocy rodzinie znajdującej się w trudnej sytuacji, która nie wykonuje swoich funkcji rodzicielskich w sposób prawidłowy oraz zapewnienia rodzinie z problemami potrzebnego wsparcia. Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* przedstawia się następujące potrzeby w powyższym zakresie:

- 1) Kontynuacja zadania związanego z zapewnieniem rodzinom przeżywającym trudności wychowawcze wsparcia i pomocy ze strony asystenta rodziny – utrzymanie zatrudnienia asystenta rodziny na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.
- 2) Podnoszenie kwalifikacji przez pracowników Ośrodka, a także innych specjalistów zajmujących się pracą z rodziną, pracujących w instytucjach i organizacjach funkcjonujących na terenie gminy Puszcza Mariańska. Zapewnienie pracownikom socjalnym i asystentowi rodziny pracy pod superwizją.
- 3) Zapewnienie środków na współfinansowanie pobytu dzieci z terenu naszej gminy w systemie pieczy zastępczej.
- 4) Utworzenie przez gminę placówki wsparcia dziennego, o której mowa w art. 18c i 24 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* oraz włączenie jej w struktury organizacyjne Ośrodka Pomocy Społecznej w Puszczy Mariańskiej, zgodnie z art. 111 ustawy z dnia 12 marca 2014 r. *o pomocy społecznej*.
- 5) Rozszerzenie oferty Poradnictwa Specjalistycznego, działającego w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Puszczy Mariańskiej o następujące formy pomocy:
 - psychoterapia rodzinna i małżeńska na terenie gminy lub w miejscu zamieszkania rodziny (chodzi o terapię rodziców z dziećmi) – np. terapia systemowa,
 - mediacja rodzinna i terapia rodzinna,
 - usługa psychiatry dziecięcego.
- 6) Uruchomienie zajęć warsztatowych, form wykładowych oraz publikacja artykułów skierowanych do rodziców, mających na celu wsparcie ich w wypełnianiu funkcji wychowawczych.

Puszcza Mariańska, dnia 31 marca 2025 r.